



“ ผมอยากให้คนที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้งานกันเยอะๆ เพื่อเป็นการสืบสานอนุรักษ์งานให้เป็นสมบัติของประเทศไทย เพราะผมไม่อยากให้เครื่องดนตรีไทยที่มีประวัติมาอย่างยาวนานได้สูญหายไปจากสังคมไทย ”

“เครื่องดนตรีไทย ซอสามสาย”

บุญรัตน์ ทิพย์รัตน์

อายุ 60ปี

ที่อยู่ : เลขที่107 ซอยชมจันทร์ ตำบลป่าแดด

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100

โทรศัพท์ : 08-9759-1279, 09-5615-2335, 054-583-273



จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า “ซอสามสาย” มีมาแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี และนิยมบรรเลงมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี จวบจนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ นอกจากสำนักดนตรีและสถาบันการศึกษาจะช่วยกันสืบทอด และเผยแพร่ในสื่อต่างๆ แล้ว ช่างฝีมือที่ประดิษฐ์เครื่องดนตรีชนิดนี้ นับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะการสร้างสรรค์ผลงานเพื่ออรรถประโยชน์ในการบรรเลง ให้มีเสียงไพเราะ มีความปราณีตด้านรูปลักษณะ ถือเป็นงานประณีตศิลป์ที่เกิดจากพลังความคิดและภูมิปัญญา **ครูบุญรัตน์ ทิพย์รัตน์** ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่า เป็นช่างทำซอสามสายที่มีประสบการณ์มากกว่า 30 ปี โดยยังคงยึดมาตรฐานตามแบบ

อย่างซอสามสายของโบราณเอาไว้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งเป็นที่ประจักษ์และยอมรับในแวดวงนักดนตรีไทยและนักวิชาการมาโดยตลอด

“หลังจากจบจากโรงเรียนหอพระแล้วผมได้เริ่มทำงานเป็นช่างซ่อมเครื่องดนตรี กลึงเหล็ก คิวานกระบอกสูบ และอุปกรณ์เกี่ยวกับเครื่องดนตรีต่างๆ พอเลิกงานในตอนเย็นก็จะมาช่วยที่บ้านปั้นกระเบื้องดินเผา ผมทำแบบนี้อยู่ประมาณ 10 ปี จึงเริ่มสนใจฝึกหัดแกะกะลามะพร้าว โดยได้รู้จักกับลุงมาช่างแกะกะลาซอ ซึ่งลุงมาจะไปปรับกะโหลกซออู้มาจากเจ้าสุนทร ธิชัยใหม่ ผมจึงได้ขอฝึกแกะกะลามะพร้าวเป็นงานอดิเรก ตอนแรกยังไม่รู้เลยว่ากะลามะพร้าวที่กำลังแกะอยู่นั้นคือมะพร้าวซอที่ใช้ทำกะโหลกซออู้”

หลังจากที่ครูบุญรัตน์ ได้ฝึกหัดแกะกะลามะพร้าวแล้ว เจ้าสุนทร ธิชัยใหม่จึงได้แนะนำให้ลองฝึกกลึงเครื่องดนตรี โดยเริ่มจากกลึงลูกบิดจะเข้ ลูกบิดสะล้อ และเป็นอย่างมาก ท่านจึงได้ชักชวนให้มาทำงานเป็นช่างกลึงประจำ โดยได้รับค่าตอบแทนจากเครื่องดนตรีที่ทำได้เป็นรายชิ้นประมาณวันละ 200-300 บาท ครูบุญรัตน์ จึงตัดสินใจทำงานอยู่กับเจ้าสุนทร ธิชัยใหม่

“เนื่องจากเจ้าสุนทร ธิชัยใหม่ เป็นผู้เล่นดนตรีถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อพระองค์เสด็จมาประทับที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จึงได้รู้จักกับอาจารย์ภาวส บุนนาค รองราชเลขาธิการ



▶ ซอสามสาย



▶ สะล้อ



▶ ฟีน



▶ ภาวส-จับปี



▶ ภาวส-จับปี

ซึ่งได้ตามเสด็จมาในครั้งนั้นด้วย อาจารย์ภาวสท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกระสวนเครื่องดนตรีไทยแทบทุกชนิด จึงได้ทดสอบให้กลึงลูกบิดซอด้วง ลูกบิดซออู้ ลูกบิดจะเข้ ลูกมะหวดฆ้องวง โดยที่ท่านเป็นผู้เขียนแบบเองทั้งหมด และควบคุมการกลึงของผมด้วยตนเองทุกขั้นตอนท่านถูกใจอย่างมาก จึงให้ผมมีหน้าที่เป็นผู้ซ่อมเครื่องดนตรีของโบราณที่เก็บรักษาอยู่ในพระบรมมหาราชวัง”

เมื่อครูบุญรัตน์ ได้มาทำงานกับอาจารย์ภาวสท่านก็ได้ถ่ายทอดวิชาการทำซอสามสายให้ พร้อมจัดหาเครื่องมือช่าง ทั้งเครื่องกลึง เครื่องเจาะ เครื่องผ่า กบไฟฟ้า และสอนสัดส่วนทุกอย่างในการทำซอสามสายที่ท่านได้ถอดแบบซอสามสาย

โบราณที่เก็บรักษาไว้ในพระบรมมหาราชวัง ครูบุญรัตน์ก็ได้ใช้เป็นต้นแบบในการทำซอสามสายตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

การทำซอสามสายจะต้องเริ่มจากตัดกะลาให้เป็นสามเต้า ขั้นแรกต้องตัดกะลาให้เป็นสามแฉก และนำกะลาไปต้มในน้ำมันจากพืชที่ความร้อน 180 องศา โดยนำแม่พิมพ์ที่ทำจากดินสังคโลก (อบดินที่ความร้อน 1200 องศาเซลเซียส 18 ชั่วโมง) วางไว้บนกะลา ต้มนาน 2 ชั่วโมง จากนั้นนำกะลาไปตากแดดผึ่งลมให้แห้ง และทำโครงไม้ต่อกับกะลา (หน้าลิง) และนำมาซึ่งหนัง โดยใช้หนังวัวส่วนที่เก็บน้ำเท่านั้น

“ทุกวันนี้ มีผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนที่บ้านผมมากมาย แต่ส่วนใหญ่จะรู้เฉพาะ

ทฤษฎี ส่วนการทำผมได้ถ่ายทอดให้ลูกหลาน และมีลูกศิษย์จำนวนมาก หากมีคนสนใจผมก็ยินดีต้อนรับให้เข้ามาเรียนได้ เด็กสมัยใหม่จะไม่ค่อยสนใจงานศิลปะแบบไทยๆ แล้ว จะสนใจแต่งานศิลปะแบบฝรั่งหรือสนใจแต่เทคโนโลยีมากกว่า ปัจจุบันคนที่เล่นดนตรียังมีเยอะ แต่คนที่ทำเครื่องดนตรีกลับมีน้อย เราน่าจะให้ความสำคัญกับคนทำเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญเท่ากับนักดนตรี ผมจึงอยากให้เห็นที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้กันเยอะๆ เพื่อเป็นการสืบสานอนุรักษ์ให้เป็นสมบัติของประเทศชาติ เพราะผมไม่อยากจะให้เครื่องดนตรีไทยที่มีประวัติมาอย่างยาวนานนี้สูญหายไปจากสังคมไทย”